วารสารมานุษยวิทยา

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

Volume 9 Number 1 (January – June 2026)

ISSN 2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

กรุงเทพมหานคร

วารสารมานุษยวิทยา

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

วารสารมานุษยวิทยาเป็นวารสารวิชาการของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การสนับสนุนยกระดับ และเผยแพร่การศึกษาใหม่ ๆ ทางมานุษยวิทยาที่อธิบายพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ประการที่สอง การสนับสนุนให้นักมานุษยวิทยารุ่นต่าง ๆ ได้ผลิตงานวิชาการที่มีคุณภาพ สามารถอธิบายสภาพปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ รวมถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรมและอคติทางสังคม ประการที่สาม การส่งเสริมความเข้าใจและเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการศึกษาชีวิตมนุษย์ เป้าหมายทั้ง 3 ประการนี้คือปรัชญาและพันธกิจสำคัญของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรที่เล็งเห็นว่าความรู้ทางมานุษยวิทยาคือสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของมนุษย์และความแตกต่างทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

วารสารมานุษยวิทยามีการตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม โดยเปิดรับข้อเสนอบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journal Online)

สามารถอ่านและดาวน์โหลดบทความได้ที่ https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC)

Volume 9 Number 1 (January – June 2026)

The Journal of Anthropology, an academic publication of the Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization) (SAC), has 3 important objectives. Firstly, to encourage, enhance and circulate new anthropological works that demonstrate the socio-cultural dynamics of human societies from the past to present. Secondly, to support anthropologists of all generations in creating qualified research papers that investigate social issues that have affected human values, dignities, as well as social inequality, injustice, and prejudice. Thirdly, to advocate and promote fresh perspectives and approaches in studying human activities. These three objectives are the philosophical underpinning of the SAC's mission, which recognizes that anthropological knowledge is essential for creating peaceful coexistence of human and societal differences in our rapidly changing globalized world.

The Journal of Anthropology publishes 2 issues each year, the first issue of January-June and the second issue of July-December. We welcome academic contribution both in Thai and English. Articles can be submitted through our online system.

visit journal: https://tci-thaijo.org/index.php/jasac

คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

นิติ ภวัครพันธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศิราพร ณ ถลาง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อานันท์ กาญจนพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ยศ สันตสมบัติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชยันต์ วรรธนะภูติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เสมอชัย พูลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ธนิก เลิศชาญฤทธ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รัศมี ชูทรงเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร

กองบรรณาธิการ

โสวัตรี ณ ถลาง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จักรพันธ์ ขัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วสันต์ ปัญญาแก้ว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อนุสรณ์ อุณโณ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ยุกติ มุกดาวิจิตร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พิเชฐ สายพันธ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
บุญเลิศ วิเศษปรีชา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สายพิณ ศุพุทธมงคล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กนกวรรณ ธราวรรณ	มหาวิทยาลัยมหิดล
สิริพร สมบูรณ์บูรณะ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ดำรงพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
เอกรินทร์ พึ่งประชา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตรงใจ หุตางกูร	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

บรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้จัดการวารสาร

วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ผู้ช่วยบรรณาธิการและประสานงานทั่วไป

นพพล เมฆมาก	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

Advisory Board:

Niti Pawakapan	Chulalongkorn University
Siraporn Nathalang	Chulalongkorn University
Anan Ganjanapan	Chiang Mai University
Yos Santasombat	Chiang Mai University
Chayan Vaddhanaphuti	Chiang Mai University
Samerchai Poolsuwan	Thammasat University
Thanik Lertcharnrith	Silpakorn University
Rasmi Shoocongdej	Silpakorn University

Editorial Board:

Sowatree Nathalang	Kasetsart University
Jaggapan Cadchumsang	Khon Kaen University
Pinkaew Laungaramsri	Chiang Mai University
Wasan Panyagaew	Chiang Mai University
Anusorn Unno	Thammasat University
Yukti Mukdawijitra	Thammasat University
Pichet Saiphan	Thammasat University
Boonlert Visetpricha	Thammasat University
Saipin Suputtamongkol	Thammasat University
Kanokwan Tharawan	Mahidol University
Siriporn Somboonburana	Walailak University
Damrongphon Inchan	Silpakorn University
Ekarin Phungpracha	Silpakorn University
Trongjai Hutangkura	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Editor:

Narupon Duangwises	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Journal Manager:

Whisut Vejvarabhorn	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

Assistant editor:

Nopphon Mekmak	Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre

ที่ทำการกองบรรณาธิการ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
20 ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทร 02 880 9429-3807

Editorial Offices
Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization),
20, Boromrachachonni Road, Taling-Chan, Bangkok, Thailand, 10170,
tel. (+662) 8809429 ext. 3807

ออกแบบปก	วิสูตร สิงห์โส
จัดรูปเล่ม	วรัญญา เพ็ชรคง
ตรวจพิสูจน์อักษร	อภิพล สุระเสน
จัดพิมพ์โดย	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ โทร. 02-880-9429
ISSN	2630-001X (Print) 2773-9619 (Online)

copyrights@2021 by Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization)

สารบัญ (Contents)

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย

ผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเรื่องที่อยู่อาศัยในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 9
สุนทรีย์ สิริอินต๊ะวงศ์

ความสัมพันธ์แบบพ่อ-ลูกชาย ระหว่างพระจุลจอมเกล้าฯ กับเจ้าฟ้าจักรพงษ์ฯ พ.ศ. 2439–2453 57
สุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ

พื้นที่ปลอดภัยทางใจ: แฟนคลับดิสนีย์ไทยกับการเติบโตทางอารมณ์และอัตลักษณ์ 105
ณาฏผไท คงคาเขตร์

บทความวิชาการ

สังคมศาสตร์ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา: การประเมินการใช้ประโยชน์ของความรู้ผ่านร่องรอยของการเปลี่ยนแปลง 139
วิสุทธิ์ เวชวราภรณ์ และจารุวรรณ ด้วงคำจันทร์

มานุษยวิทยาการเกษตร: จากมุมมองมนุษย์เป็นศูนย์กลางสู่เครือข่ายผู้กระทำการ 189
ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ

บทปริทัศน์หนังสือ

Animal Intimacies: Interspecies Relatedness in India's Central Himalayas 239
ธนวัฒน์ รุ่งเรืองตันติสุข

Encountering Development: The Making and Unmaking of the Third World 251
วสันต์ ปวนปันวงศ์

บทบรรณาธิการ

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ

วารสารมานุษยวิทยาฉบับนี้มีเนื้อหาหลากหลาย ทั้งการศึกษามานุษยวิทยาผู้สูงวัยของสุนทรีย์ สิริอินต๊ะวงศ์ การศึกษาประวัติศาสตร์เครือญาติสมัยรัชกาลที่ 5 ของสุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ การศึกษาแฟนคลับดิสนีย์ไทยของณาฏผไท คงคาเขตร์ การศึกษามานุษยวิทยาเกษตรของปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และการศึกษาพรมแดนความรู้สังคมศาสตร์ของวิสุทธิ์ เวชวราภรณ์ และจารุวรรณ ด้วงคำจันทร์ การศึกษาของสุนทรีย์สะท้อนว่าผู้สูงอายุในเมืองที่ยากจนคือกลุ่มที่เข้าไม่ถึงการดูแลจากรัฐ โดยเลือกศึกษาชุมชน 5 แห่งในเชียงใหม่ คือ (1) ชุมชนวัดโลกโมฬี (2) ชุมชนแม่ขิง (3) ชุมชนคลองเงิน (4) ชุมชนอุ่นอารี และ (5) ชุมชนสามัคคีพัฒนา ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเมือง การศึกษาของสุรเชษฐ์ ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของพระจุลจอมเกล้าฯ กับเจ้าฟ้าจักรพงษ์ฯ ในฐานะพ่อที่ส่งลูกชายไปเรียนตะวันตกเผชิญกับความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและการเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ บทความของณาฏผไท อธิบายเกี่ยวกับกลุ่มผู้ใหญ่ที่เป็นคนหลากหลายทางเพศคลั่งไคล้ตัวละครของดิสนีย์โดยแสดงบทบาทข้ามเพศที่ท้าทายบรรทัดฐานทางเพศชายหญิง การศึกษาของปิ่นวดี ชี้ให้เห็นว่าชีวิตเกษตรกรดำเนินไปบนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ซับซ้อนตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระบบทุนนิยมโลก ขณะเดียวกันก็พึ่งพาอาศัยสิ่งอื่นที่มิใช่มนุษย์ บทความของวิสุทธิ์และจารุวรรณ อธิบายเกี่ยวกับการสร้างความรู้สังคมศาสตร์ในฐานะเป็นกระบวนสะสมต่อเนื่องผ่านการศึกษาวิจัยจากประสบการณ์ผู้คนที่เผชิญหน้ากับความเหลื่อมล้ำและผลกระทบจากการพัฒนาของรัฐ บทความทั้งหมดนี้เป็นกระจกสะท้อนที่ดีเกี่ยวกับกลุ่มคนเปราะบางที่ถูกกีดกันออกจากพื้นที่เมือง ชีวิตของคนแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ประสบการณ์ของเพศนอกบรรทัดฐาน การอาศัยอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับสิ่งไม่ใช่มนุษย์ และคุณค่าของสังคมศาสตร์ที่มิใช่คำตอบสำเร็จรูปแบบปฏิฐานนิยม บทเรียนเหล่านี้คือสิ่งที่รัฐไทยปัจจุบันยังไม่มีองค์ความรู้เพียงพอต่อการส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมและการรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน